

"DEN DIKKEN EIK" of "DE JONKVROUW" en "PASSE PARTOUT" of "DEPASSE-TOUT" ?

door Elie DE MOL

In "De Heemschutter" nr. 167 van 1999 verscheen een artikel van de heer Etienne Borremans onder de titel "Den Dikken Eik" of "De Jonkvrouw", waarin hij terecht betreurt dat veel waardevolle elementen uit het verleden verdwenen zijn, zoals o.m. de "Dikken Eik" uit het Raspaillebos. Schrijver verwijst naar een tekst uit het boek "Geschiedenis van de Gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen door Frans De Potter en Jan Btoeckaert, verschenen in 1897.

In dit artikel wordt de prachtige, reusachtige eik de "Jonkvrouw" geheten.

Als geboren Onkerzelenaar heb ik nooit van de "Jonkvrouw" horen spreken, wel van de "Dikken Eik". Mijn grootvader Cyriel De Mol (1858-1952) en mijn vader Jozef De Mol (1886-1949) hebben mij dikwijls uitgebreid over het Raspaillebos verteld. Het stemt tot nadenken dat mijn grootvader, die geboren werd 39 jaar voor het verschijnen van genoemd boek, nooit gewag heeft gemaakt van de "Jonkvrouw". Ook in de volksmond lag dit woord niet, wel "'t ieffraken" wat verwijst naar "'t Juffrouwke", naam van het kapelletje in het Raspaillebos.

Mijn grootvader heeft de visu het omhakken van de meer dan 500 jaar oude boom meegemaakt. Hij woonde in vogelvlucht op enkele boogscheuten van het Raspaillebos en stapte fluks als 89-jarige over de velden naar de "plaats der misdaad", toen hij vaststelde dat er met de "Dikken Eik" iets aan de hand was. Bij zijn terugkeer deelde hij ons met pijn in het hart het gebeuren mede.

Vanuit zijn woning had mijn grootvader een wijd uitzicht over het Raspaillebos. Dat was eveneens het geval voor ons gezin, omdat onze woning juist naast de zijne stond. Het spreekt vanzelf dat dit bos ons nauw aan het hart lag en dat velen betreurden dat het tijdens de laatste twee wereldoorlogen totaal werd kaal gekapt, met uitzondering van "de Dikken Eik" en de twaalf grote beuken rondom het "Juffrouwke".

De "Dikken Eik" sneuvelde in 1947. Enkele jaren later volgden de stoere wachters rond het "Juffrouwke", nadat herhaaldelijk vastgesteld werd dat vallende zware takken meer en meer schade toebrechten aan het kapelletje. (Zie desgewenst mijn boek "Een bekoorlijk dorpje langs de Dender "mijn "Grimminge", rubrieken Raspaillebos, veldkapellen en voetwandeling Beaupré (loopt door het bos).

Kort na de bevrijding werd te Onkerzele, mijn geboortedorp, een heemkundige kring gesticht met als bestuur mijn drie familieleden: Audomaar Duffeleer, gewezen pastoor van Vlierzele en Papegem, Romain Van Holder, gewezen adviseur van Tjombé, Gilbert Meeremans, uitgeweken als tandarts naar Denderleeuw (de eerste twee genoemden zijn intussen overleden), de vrienden gebroeders-fotografen Willy en Roger De Smet en ondergetekende. Wij hebben veel aandacht besteed aan het Raspaillebos, doch nergens gezien dat de "Dikken Eik" voorheen de naam "Jonkvrouw" droeg.

Er mag dan ook verondersteld worden dat De Potter en Broeckaert destijds de

"Dikken Eik" betiteld hebben met de toen gekende naam "'leffranken" (Jonkvrouw) van het kapelleken, zodat er een naamsverwisseling heeft plaatsgevonden.

* * * *

In mijn jeugd jaren tuurde ik dikwijls over de velden heen naar het dak van het Raspaillebos en wel zo intens dat ik als 17-jarige bij een forse sneeuwstorm in maart spontaan naar de pen greep om volgend "probeersel van gedicht" op te tekenen onder de titel "sneeuw in maart".

Effen wit ligt kil de aarde
Sneeuwval jaagt nijpend en koud
Zonneschijn piept even aardig
Naar het treurend kreunend woud.

Boomen treurig staan te staren
Diep gesust in somb'ren droom
Dwarrelende vlokjes varen
Bovenop hunne witte kroon

Droevig wandelt een oude boer
Langs zijn akkers wit besneeuwd
Zuchten doet hij en kijken stoer
Als hij hoort dat luid geschreeuw

Wit en effen ligt de aarde
Stormwind waait ijzig en koud
Zonneschijn lonkt even aardig
Naar het huilend wiegend woud.

* * * *

Ook de sigarennijverheid legde er het bijltje bij neer.

Mijn grootvader Cyriel De Mol richtte een sigarenbedrijfje op met als fabrieksmerk "Passe-Partout". Dit merk werd in 1914 gedeponereerd en kende veel succes.

De zaak werd voortgezet door de oudste twee zonen namelijk mijn oom Emiel en mijn vader Jozef, tot ze na enkele jaren een eigen bedrijfje gingen uitbaten. Ze produceerden allebei het merk "Passe-Partout" en brachten een tweede merk op de markt onder de namen "Molly" respectievelijk "Jodemo"

Kort na de eerste wereldoorlog zag de firma Borremans Frères het levenslicht met als merksigaar "Dépasse-Tout" .

Ongetwijfeld vonden de stichters inspiratie in de naam "Passe-Partout" om hun product, dat veel gelijkenis vertoonde met de sigaar "Passe-Partout", de doopnaam "Dépasse-Tout" te geven. Beide producten waren wijd en zijd gekend.

In de volksmond werden de namen vaak door en voor elkaar gebruikt, wat tot op heden nog steeds het geval is, alhoewel de fabricatie van sigaren in de streek sinds geruime tijd volledig is stopgezet (zie desgewenst mijn artikel "De teloorgang van de sigarennijverheid" verschenen in "De Heemschutter" nr. 144 van mei 1996 (bij vergissing onder de naam van onze vriend Fernand Imbo).

De h. Etienne Borremans was de laatste sigarenfabrikant uit het Geraardsbergse.

Een en ander omtrent de sigarennijverheid kan bezichtigd worden in de tabaks- en sigarenmusea van Geraardsbergen, Sint-Niklaas, Wervik en Vresse s/Semois (Zie ook desgewenst het boek "Tabaksgenot en Sigarenglorie dat in 1987 van de persen liep).

Elie De Mol.

SNUFFELVONDST:

MARCELLEKEN VANDER ZWALMEN TRAGISCH OMGEKOMEN

In de "Geeraard" nr.10 van zondag 5 juni 1921 stond volgend bericht:

"Dat was nu 'ne keer een wreed ongeluk nietwaar verleden zaterdag?

Marcelleken Vander Zwalmen uit de Vredestraat deed op Sacramentsdag zijn Eerste Kommunie in de Josephieten. Twee dagen verlof volgden en den Zaterdag, na in den morgend een handje toegestoken te hebben aan moeders huiswerk, mocht hij om 3 uur in den namiddag spelen gaan. Wat doet een kind van 11 jaar? Met vriendjes op den gang geraakt langs den Dender en aan 't kasteel bemerkt hij dat door 't huppelen en 't spelen zijn kostumeken een weinig bezeurd is. Vol zorgen zoals hij was wil hij zijn neusdoeksken nat maken om zich te reinigen,... nadert 't water, rekt zich... poef! en 't knaapje steukelt er in. Een uur nadien haalt men in 't bijzijn van zijn vader een lijkje boven. Hartverscheurend tooneel! Gij vader en moeder kunt het best gevoelen."

(MVT)